

เอกสารประกอบการพิจารณา

ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement)

อ.พ. 4/2568 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

อ.พ. 4/2568

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน
(ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายเชษฐา ทองยิ่ง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสุภาวดี ต้นตระกูล

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 2

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นางสุภัทร คำมุงคุณ

วิทยากรเชี่ยวชาญ

นางสาวพรรณทิภา นิลโสภณ

วิทยากรเชี่ยวชาญ

นายวิริยะ คล้ายแดง

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นางสาววันวิภา สุขสวัสดิ์

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาวสุนันท์ เจสละ

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวสุพรรณิศา พรหมบุตร

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

มีนาคม 2568

บทสรุปสำหรับสมาชิกรัฐสภา

อาเซียนได้จัดทำนโยบายความปลอดภัยอาหารของอาเซียน (ASEAN Food Safety Policy) เพื่อกำหนดทิศทางให้กับหน่วยงานอาเซียนที่เกี่ยวข้องและรัฐสมาชิกอาเซียนในการปกป้องสุขภาพของผู้บริโภคในอาเซียน การสร้างความมั่นใจถึงการปฏิบัติที่เป็นธรรมในการค้าอาหาร และการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์อาหารที่ปลอดภัยอย่างเสรีในภูมิภาค และได้จัดทำกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement; AFSRF Agreement) ประกอบด้วยข้อบท จำนวน 18 ข้อ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแนวทางการดำเนินการทั้งหมดที่ครอบคลุมและมีการบูรณาการเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารของรัฐสมาชิกอาเซียน เพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภคและอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของอาหารปลอดภัยภายในอาเซียน การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (AFSCC) และการดำเนินการจัดทำพิธีสารซึ่งสถานะปัจจุบัน **เมียนมาและมาเลเซีย** ได้มอบสัตยาบันสารของความตกลงฯ ให้แก่เลขาธิการอาเซียนเรียบร้อยแล้ว โดยทุกประเทศสมาชิกอาเซียนมีเป้าหมายร่วมกันในการมอบสัตยาบันสารของความตกลงฯ ให้แก่เลขาธิการอาเซียน

เมื่อความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียนมีผลใช้บังคับแล้ว จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนรัฐสมาชิกอาเซียน ทั้งจากหน่วยงานด้านเกษตร การค้า และสุขภาพ จำนวน 10 ประเทศ ทั้งนี้ อาเซียนได้พิจารณารายการเริ่มต้นของพิธีสารที่มีความเป็นไปได้ภายใต้ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน ดังนี้ **1) ด้านเกษตร** (1) การแจ้งเตือนด้านความปลอดภัยอาหาร รวมทั้งการดำเนินการของระบบแจ้งเตือนด้านความปลอดภัยอาหารและอาหารสัตว์ของอาเซียน (2) ค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด (Maximum Residue Limits; MRLs) ของวัตถุอันตรายทางการเกษตร **2) ด้านการค้า** (1) ค่าปริมาณสูงสุด (Maximum Levels; MLs) ของสารปนเปื้อน (2) ค่าปริมาณสูงสุด (Maximum Levels; MLs) ของวัตถุเจือปนอาหาร **3) ด้านสุขภาพ** การรับมือความปลอดภัยอาหารในภาวะฉุกเฉิน (Food Safety Emergency Response; FSER)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพร่วมพิจารณาร่างความตกลงฯ มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2561 โดยให้ความเห็นต่อร่างความตกลงฯ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2564 เห็นชอบความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียนตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ ซึ่งต่อมาได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2566 โดยที่ความตกลงฯ ยังไม่ได้ลงนามโดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2567 เห็นชอบความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน ซึ่งได้มีการลงนามแล้ว ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2564 ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา แล้วเสนอรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก่อนแสดงเจตนาให้มีผลผูกพันต่อไป

ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียนจะส่งผลประโยชน์ต่อการยกระดับความปลอดภัยด้านอาหารของภูมิภาคและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค อีกทั้งมีส่วนช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของอาเซียนในการรักษาห่วงโซ่อุปทานด้านอาหารของภูมิภาคให้มีความมั่นคงและปลอดภัย นอกจากนี้เมื่อมีการจัดทำพิธีสารตามข้อ 10 ของความตกลงฯ ต่อไปในอนาคต จะต้องมีการพิจารณาเนื้อหาของพิธีสารที่จะจัดทำในลำดับต่อไปเป็นรายพิธีสารในการพิจารณาจัดทำมาตรการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบต่อการทำหนังสือสัญญาสำหรับพิธีสารนั้น ๆ ต่อไป

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้สมาชิกรัฐสภา	ก
ส่วนที่ 1	1-1
- สรุปสาระสำคัญของความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement) (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-2
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
- ความสำคัญของอาหารปลอดภัย	3-1
- หลักการนโยบายความปลอดภัยอาหารอาเซียน	3-2
- ความเป็นมาของความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement; AFSRF Agreement)	3-7
- การเวียนความเห็น	3-8
- สรุปความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3-9
- รายการของข้อริเริ่มที่เป็นไปได้ในการจัดทำพิธีสารภายใต้ความตกลงว่าด้วย กรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน	3-11
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3-14

ส่วนที่ 1

สรุปลงสาระสำคัญ

ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน

(ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement: AFSRF Agreement) ประกอบด้วยข้อบท จำนวน 18 ข้อ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแนวทางการดำเนินการทั้งหมดที่ครอบคลุมและมีการบูรณาการเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารของรัฐสมาชิกอาเซียน เพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภคและอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของอาหารปลอดภัยภายในอาเซียน การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Coordinating Committee: AFSCC) และการดำเนินการจัดทำพิธีสาร รวมถึงการกำหนดให้ความตกลงมีผลใช้บังคับในวันที่รัฐสมาชิกอาเซียนลำดับที่ 10 มอบสัตยาบันสาร สารให้การเห็นชอบหรือสารให้การยอมรับแก่เลขาธิการอาเซียน โดยสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

ข้อ 1 วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภค และการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายอาหารที่ปลอดภัยอย่างเสรีภายในอาเซียน โดย (1) การส่งเสริมการปรับให้สอดคล้องกันด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรฐานอาหาร (2) การทำให้อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าอาหารภายในอาเซียนเหลือน้อยที่สุด และ (3) การลดความแตกต่างของระบบการควบคุมอาหารของรัฐสมาชิกอาเซียน

ข้อ 2 คำนิยาม กำหนดคำนิยามของคำว่า “หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่” (Competent Authority) “อาหารสัตว์” (feed) “ผู้ประกอบการธุรกิจอาหาร” (food business operator) “ความปลอดภัยอาหาร” (food safety) “พิธีสาร” (Protocol) “ความเสี่ยง” (risk) “การวิเคราะห์ความเสี่ยง” (risk analysis) “การประเมินความเสี่ยง” (risk assessment) “การสื่อสารความเสี่ยง” (risk communication) “การจัดการความเสี่ยง” (risk management) และ “การตามสอบ” (traceability) เช่น

“ความปลอดภัยอาหาร” หมายถึง การทำให้เชื่อมั่นว่าอาหารตามลักษณะการใช้ประโยชน์จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค เมื่อนำอาหารมา (1) จัดเตรียม (2) รับประทาน หรือ (3) จัดเตรียมและรับประทาน

“ความเสี่ยง” หมายถึง ฟังก์ชันของความน่าจะเป็นของการเกิดผลเสียต่อสุขภาพและความรุนแรงของผลเสียนั้น อันเนื่องมาจากอันตรายในอาหาร

“การวิเคราะห์ความเสี่ยง” หมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วยสามองค์ประกอบ คือ (1) การประเมินความเสี่ยง (2) การจัดการความเสี่ยง และ (3) การสื่อสารความเสี่ยง

“การประเมินความเสี่ยง” หมายถึง กระบวนการที่อิงตามหลักวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) การระบุอันตราย (2) การแสดงลักษณะเฉพาะของอันตราย (3) การประเมินการได้รับสัมผัส และ (4) การแสดงลักษณะเฉพาะของความเสี่ยง

“การตามสอบ” หมายถึง ความสามารถในการติดตามการเคลื่อนย้ายของอาหารผ่านขั้นตอน ตามที่ระบุไว้ในการผลิต การแปรรูป และการกระจายสินค้า

ข้อ 3 ขอบข่าย กำหนดหลักการ ข้อกำหนด กระบวนการ และกลไกในการประสานงานสำหรับการดำเนินงานตามนโยบายความปลอดภัยอาหารของอาเซียน รวมทั้งการควบคุมความปลอดภัยอาหาร ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพอาหาร อาหารอินทรีย์ สวัสดิภาพสัตว์ ความยั่งยืน ความมั่นคงอาหาร การปกป้องสิ่งแวดล้อม หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งไม่ทำให้อาหารเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือไม่เหมาะสมสำหรับการบริโภคของมนุษย์ อยู่นอกขอบข่ายของความตกลงนี้

ข้อ 4 หลักการ ระบุหลักการสำคัญที่มุ่งเน้นการดำเนินมาตรการความปลอดภัยอาหารบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ความเสี่ยง การปรับประสานมาตรฐาน แนวทาง และมาตรการด้านความปลอดภัยอาหาร ให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่คณะกรรมการอาหาร Codex (Codex Alimentarius Commission) กำหนดไว้ อีกทั้งการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เป็นอิสระ มีความเป็นกลาง และมีความโปร่งใส ข้อกำหนดสำหรับการนำเข้าและส่งออกให้เป็นไปตามความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าขององค์การการค้าโลก

ข้อ 5 บทบัญญัติทั่วไป ระบุข้อกำหนดทั่วไปสำหรับความปลอดภัยอาหาร การแสดงฉลาก การตามสอบ ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับความปลอดภัยอาหารสัตว์ และความปลอดภัยอาหารในภาวะฉุกเฉิน โดยแต่ละรัฐสมาชิกจะต้อง

1. มีระบบการควบคุมและมีมาตรการความปลอดภัยอาหารและนำไปดำเนินการตลอดห่วงโซ่อาหาร รวมถึงอาหารสัตว์ในกรณีที่อาหารสัตว์อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยสำหรับการบริโภคของมนุษย์

2. มั่นใจว่ากฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการแสดงฉลากอาหารมีบทบัญญัติที่ห้ามมีข้อมูลที่ทำให้เข้าใจผิดและหลอกลวงเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารไม่ว่าจะผ่านสื่อใด ๆ

3. มีกฎหมายและข้อบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจอาหารคงไว้ซึ่งการตามสอบอาหารในขั้นตอนใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป และการกระจายสินค้า

4. มีมาตรการที่จะไม่นำอาหารสัตว์ที่ไม่ปลอดภัยเลี้ยงสัตว์ที่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หรือทำให้อาหารที่ได้มาจากสัตว์นั้นไม่ปลอดภัยสำหรับการบริโภค หรือส่งผลเสียต่อสุขภาพของผู้บริโภค

5. เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าอาหารหรืออาหารสัตว์อาจมีความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้บริโภค จะต้องดำเนินการแจ้งต่อสาธารณะตามขั้นตอนที่เหมาะสม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะ ความรุนแรง และขอบเขตของความเสี่ยงนั้น และจะต้องแบ่งปันข้อมูลนี้ให้รัฐสมาชิกอื่น ๆ ด้วย

ข้อ 6 การยอมรับผลของการตรวจสอบ การรับรอง และมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ระบุให้แต่ละรัฐสมาชิกจะต้องยอมรับผลของการตรวจสอบ การรับรอง และมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของรัฐสมาชิกอื่นตามที่กำหนดไว้ในพิธีสารของความตกลงนี้

ข้อ 7 คณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน มีหน้าที่วางแผน กำกับดูแล และการทบทวนการดำเนินงานของความตกลงนี้ ติดต่อประสานงานกับองค์กรของอาเซียนที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตามข้อริเริ่มของอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยอาหาร รวมถึงรายงานความก้าวหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของความตกลงนี้ ต่อการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสของรัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเศรษฐกิจอาเซียน และการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการพัฒนาสาธารณสุข

ข้อ 8 หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ด้านความปลอดภัยอาหาร กำหนดให้รัฐสมาชิกจะต้องระบุหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ด้านความปลอดภัยอาหาร และแจ้งให้สำนักเลขาธิการอาเซียนทราบ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน

ข้อ 9 จุดติดต่อ กำหนดให้รัฐสมาชิกจะต้องกำหนดจุดติดต่อเพื่อการสื่อสารและความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ และต้องแจ้งให้สำนักเลขาธิการอาเซียนทราบถึงจุดติดต่อตามที่กำหนดไว้ โดยสำนักเลขาธิการอาเซียนจะต้องจัดทำรายชื่อของจุดติดต่อ ปรับให้เป็นปัจจุบัน และเก็บรักษารายชื่อนั้นไว้สำหรับกลุ่มรัฐสมาชิกในความตกลงนี้

ข้อ 10 พิธีสารของความตกลงนี้ ระบุเกี่ยวกับการเสนอพิธีสาร การจัดทำพิธีสาร การพิจารณา และการอนุมัติพิธีสาร อาทิ การกำหนดแผนการจัดทำชุดของพิธีสารและการปรับให้เป็นปัจจุบันเป็นระยะ พิธีสารต่าง ๆ จะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงนี้ต่อเมื่อพิธีสารนั้นมีผลใช้บังคับแล้ว นอกจากนั้น พิธีสารแต่ละฉบับอาจกำหนดขอบทเกี่ยวกับเงื่อนไขและกรอบเวลาสำหรับการดำเนินการโดยกลุ่มรัฐสมาชิก เพื่อให้มีความยืดหยุ่นและมีแนวทางการดำเนินการที่แตกต่างกันในกลุ่มรัฐสมาชิก

ข้อ 11 การเสริมสร้างศักยภาพและความร่วมมือ กำหนดให้รัฐสมาชิกอาจมีแผนงานการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและทำให้มั่นใจว่าข้อกำหนดการควบคุมความปลอดภัยอาหารเป็นไปตามความตกลงนี้ ทั้งนี้ รัฐสมาชิกอาจขอให้คณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียนประสานกับรัฐสมาชิกอื่น ๆ เพื่อจัดทำแผนงานเสริมสร้างศักยภาพ

ข้อ 12 ความโปร่งใส ระบุให้การจัดทำกฎหมายและข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารเป็นไปด้วยความโปร่งใส โดยแต่ละรัฐสมาชิกจะต้องมั่นใจว่ามีกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยอาหารให้รัฐสมาชิกอื่นเข้าถึงได้ รวมถึงได้ดำเนินการในลักษณะที่โปร่งใส

ข้อ 13 การรักษาความลับ กำหนดให้มีการรักษาความลับในการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยรัฐสมาชิกจะต้องรักษาความลับของข้อมูลที่มีการแลกเปลี่ยนกัน ข้อมูลความลับใด ๆ จะเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐสมาชิกที่เป็นผู้ให้ข้อมูลแล้วเท่านั้น

ข้อ 14 การระงับข้อพิพาท กำหนดให้ใช้พิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียนซึ่งลงนามเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004 ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือพิธีสารที่นำมาใช้แทน ในการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ การตีความ หรือการปฏิบัติตามความตกลงนี้

ข้อ 15 การแก้ไขเพิ่มเติมความตกลง กำหนดให้ความตกลงนี้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ โดยความเห็นชอบร่วมกันของรัฐสมาชิกทั้งหมดที่เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ จะต้องไม่กระทบสิทธิและพันธกรณีของกลุ่มรัฐสมาชิกที่มีอยู่ก่อนวันที่แก้ไขจนถึงวันที่แก้ไขนั้น

ข้อ 16 สิทธิและพันธกรณีภายใต้ความตกลงหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีอยู่ ระบุให้ความตกลงนี้หรือการกระทำใด ๆ ที่ดำเนินการตามความตกลงนี้ จะไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิกภายใต้ความตกลงหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีอยู่ซึ่งรัฐสมาชิคนั้นเป็นภาคีด้วย

ข้อ 17 ผู้เก็บรักษา กำหนดให้เลขาธิการอาเซียนเป็นผู้เก็บรักษาความตกลงนี้ และส่งสำเนาที่ได้รับการรับรองให้แก่แต่ละรัฐสมาชิกโดยทันที

ข้อ 18 บทบัญญัติสุดท้าย กำหนดให้ความตกลงนี้มีผลใช้บังคับในวันที่รัฐสมาชิกลำดับที่ 10 มอบสัตยาบันสาร สาระให้การเห็นชอบ หรือสารให้การยอมรับแก่เลขาธิการอาเซียน และจะต้องไม่มีข้อสงวนใด ๆ ต่อความตกลงนี้

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินการทั้งหมดที่ครอบคลุมและมีการบูรณาการเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารในกลุ่มรัฐสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) การคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภค และ 2) การอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของอาหารปลอดภัยภายในอาเซียน ได้แก่ (1) การส่งเสริมการปรับให้สอดคล้องกันด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรฐานอาหาร (2) การทำให้อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าอาหารภายในอาเซียนเหลือน้อยที่สุด และ (3) การลดความแตกต่างของระบบการควบคุมอาหารของประเทศในกลุ่มรัฐสมาชิก

โดยกำหนดหลักการ (Article 4) ตามความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement) ให้รัฐสมาชิกต้องมีการดำเนินการ สรุปดังนี้

1) แต่ละรัฐสมาชิกต้องจัดทำและดำเนินมาตรการความปลอดภัยอาหารที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภคและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของอาหารที่ปลอดภัยภายในอาเซียน บนพื้นฐานหลักการ 10 ข้อของนโยบายความปลอดภัยอาหารอาเซียน

2) ต้องมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินการตามระบบการควบคุมความปลอดภัยอาหารที่เชื่อมโยงกันในอาเซียน

3) ต้องคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภค โดยมีข้อกำหนดต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายในการป้องกันอาหารไม่ปลอดภัยและการปลอมปนอาหาร การกระทำที่หลอกลวง หรือการกระทำที่ฉ้อฉลซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของอาหาร

4) ต้องให้มาตรการความปลอดภัยอาหารทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ความเสี่ยงซึ่งการประเมินต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และมีกระบวนการประเมินมีลักษณะที่เป็นอิสระ เป็นกลาง มีความโปร่งใส อีกทั้งควรสื่อสารกับรัฐสมาชิกเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารเพื่อดำเนินมาตรการควบคุมภายในแต่ละอาณาเขตของรัฐสมาชิก

5) รัฐสมาชิกอาจใช้มาตรการจัดการความเสี่ยงชั่วคราวที่จำเป็น เมื่อประเมินข้อมูลแล้วมีความเป็นไปได้ที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพแต่ยังมีความไม่แน่นอนทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้มั่นใจว่าการคุ้มครองสุขภาพผู้บริโภคจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

6) มาตรการจัดการความเสี่ยงชั่วคราวที่จำเป็นต้องได้สัดส่วนและไม่เป็นการจำกัดทางการค้ามากกว่าที่จำเป็นเพื่อบรรลุระดับคุ้มครองที่มีอยู่ และต้องมีการทบทวนมาตรการภายในระยะเวลาที่สมเหตุสมผล และต้องแจ้งรัฐสมาชิกทราบในทันทีที่ได้มีการใช้มาตรการจัดการความเสี่ยงชั่วคราว

7) รัฐสมาชิกจะต้องพยายามทำให้มาตรฐาน แนวทาง ข้อกำหนด และมาตรการด้านความปลอดภัยอาหารสอดคล้องกับที่คณะกรรมการโคเด็กซ์ แอลิเมนแทเรียส (Codex Alimentarius Commission) กำหนดไว้ เว้นแต่ได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นในความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

8) ข้อกำหนดด้านการนำเข้าส่งออกอาหารภายใต้ความตกลงนี้จะต้องสอดคล้องกับความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าขององค์การการค้าโลก

9) รัฐสมาชิกต้องพยายามมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ แนวทางและข้อเสนอแนะ

10) ต้องคำนึงถึงข้อริเริ่มของอาเซียนเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารที่มีอยู่ก่อนความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และต้องประสานการดำเนินการของข้อริเริ่มนี้ได้อย่างเหมาะสม¹

เมื่อความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียนมีผลใช้บังคับแล้ว จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งจากหน่วยงานด้านเกษตร การค้า และสุขภาพ จำนวน 10 ประเทศ เพื่อให้การดำเนินการตามความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน และพิธีสารที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียนมีหน้าที่ในการวางแผน การกำกับดูแล และการทบทวนการดำเนินการของความตกลงนี้ การติดต่อประสานงานกับองค์กรของอาเซียน การเห็นชอบข้อเสนอที่จะจัดทำพิธีสาร การระบุงค์กรของอาเซียนที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำพิธีสาร และเห็นชอบพิธีสาร ก่อนนำเสนอในการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสของการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ (Senior Officials Meeting of the ASEAN Ministers on Agriculture and Forestry; SOM-AMAF) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจอาเซียน (Senior Economic Officials Meeting; SEOM) และการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการพัฒนาสาธารณสุข (Senior Officials Meeting on Health Development; SOMHD) และการรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะเกี่ยวกับการดำเนินการของความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียนนี้ ต่อการประชุม SOM-AMAF การประชุม SEOM และการประชุม SOMHD ทั้งนี้ เมื่อพิธีสารมีผลใช้บังคับแล้ว พิธีสารนั้นจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงนี้ โดยพิธีสารแต่ละฉบับอาจกำหนดเงื่อนไขของการใช้บังคับและกรอบเวลาสำหรับการดำเนินการที่แตกต่างกันได้

สถานะปัจจุบัน (ข้อมูล ณ กุมภาพันธ์ 2568) **เมียนมาและมาเลเซีย**ได้มอบสัตยาบันสารของความตกลงฯ ให้แก่เลขาธิการอาเซียนเรียบร้อยแล้ว โดยทุกประเทศสมาชิกอาเซียนมีเป้าหมายร่วมกันในการมอบสัตยาบันสารของความตกลงฯ ให้แก่เลขาธิการอาเซียน²

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี. (21 มกราคม 2568). ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement). สืบค้น 27 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://pis.parliament.go.th/PARFileDownloadProxy/download?s=PB-x41a298L2xRx--jfDt1BfS_w7ANZmnmNffl4srJwXr9BsTVk9NcAqW7avupPk_ACH98caKT_rXp0DBDq9W9J7Kwi-w1Vc9FOL2_gJui_O-2zZJ5_5VSCiKQOJfArAmaQgxCA6z-VvBn40Gm3vJnAHhKYTaCPDtCw=&ref=7124246&n=1

² สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (กุมภาพันธ์ 2568).

ทั้งนี้ อาเซียนได้พิจารณารายการเริ่มต้นของพิธีสารที่มีความเป็นไปได้ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการขอบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน ซึ่งเป็นประเด็น/เรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าอาหารปลอดภัยภายในอาเซียน ดังนี้

(1) ด้านเกษตร

- การแจ้งเตือนด้านความปลอดภัยอาหาร รวมทั้งการดำเนินการของระบบแจ้งเตือนด้านความปลอดภัยอาหารและอาหารสัตว์ของอาเซียน (ASEAN Rapid Alert System for Food and Feed; ARASFF): พิธีสารนี้จะช่วยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนแจ้งเตือนข้อมูลด้านความปลอดภัยอาหาร (ภาคบังคับ)

- ค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด (Maximum Residue Limits; MRLs) ของวัตถุอันตรายทางการเกษตร: มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนรับเอาและทบทวน MRLs ของประเทศให้สอดคล้องกับ MRLs ของอาเซียน และจัดทำระบบในการรายงานไปยังอาเซียน

(2) ด้านการค้า

- ค่าปริมาณสูงสุด (Maximum Levels; MLs) ของสารปนเปื้อน

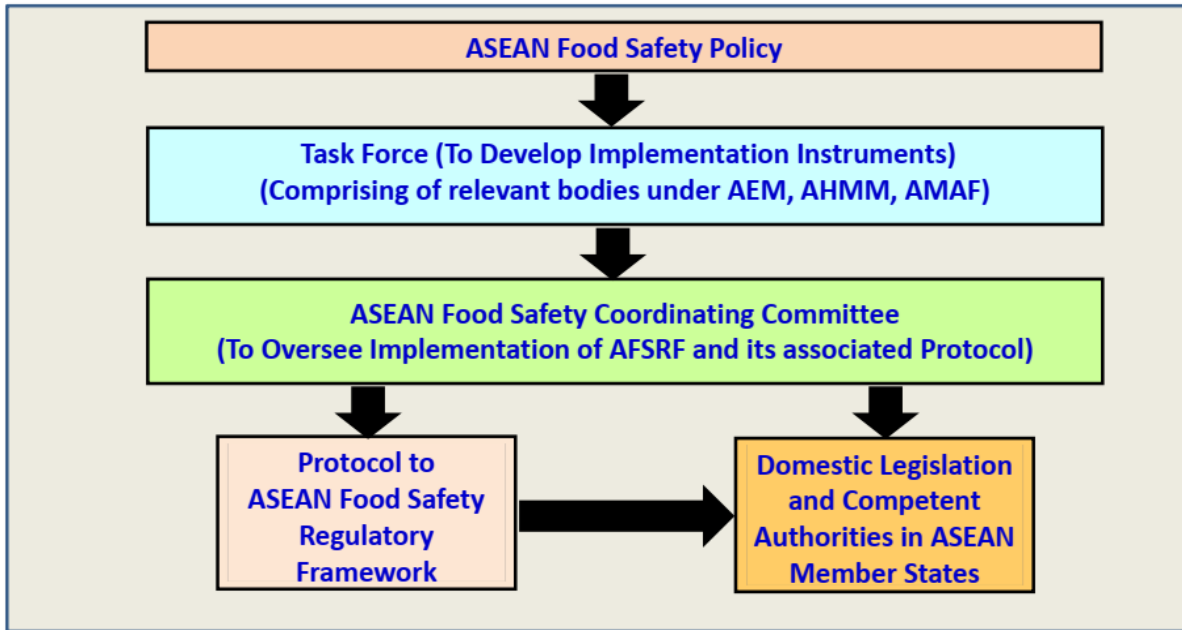
- ค่าปริมาณสูงสุด (Maximum Levels; MLs) ของวัตถุเจือปนอาหาร

พิธีสารทั้ง 2 ฉบับ เป็นพิธีสารในการจัดทำกลไกในการที่แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจะรับเอาค่าปริมาณสูงสุด (Maximum Levels; MLs) ของสารปนเปื้อนและวัตถุเจือปนอาหารมาใช้ในกฎระเบียบของประเทศ

(3) ด้านสุขภาพ

- การรับมือความปลอดภัยอาหารในภาวะฉุกเฉิน (Food Safety Emergency Response; FSER): ประเด็นที่เกี่ยวกับ FSER มีความเชื่อมโยงกับ ARASFF และต้องมีการหารือร่วมกันในการจัดทำพิธีสารต่อไป³

³ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ภาพที่ 2.1 แนวคิดการดำเนินการตามกรอบการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหารอาเซียน

ที่มา: The ASEAN Food Safety Regulatory Framework (AFSRF) (p. 5), (n.d.), Retrieved from <https://asean.org/wp-content/uploads/2016/08/ASEAN-Food-Safety-Regulatory-Framework.pdf>

ประโยชน์และผลกระทบ

การจัดทำความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการดำเนินงานตามนโยบายความปลอดภัยอาหารของอาเซียน และการสร้างความร่วมมือและการบูรณาการงานด้านความปลอดภัยอาหารที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านเกษตร เศรษฐกิจ และสุขภาพของอาเซียนและของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการทั้งหมดที่ครอบคลุมและมีการบูรณาการเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภคและการอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของอาหารปลอดภัยภายในอาเซียน โดยการส่งเสริมการปรับให้สอดคล้องกันด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรฐานอาหาร การทำให้อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าอาหารภายในอาเซียนเหลือน้อยที่สุด และการลดความแตกต่างของระบบการควบคุมอาหารของประเทศสมาชิกอาเซียน⁴ ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับความปลอดภัยด้านอาหารของภูมิภาคและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค อีกทั้งมีส่วนช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของอาเซียนในการรักษาห่วงโซ่อุปทานด้านอาหารของภูมิภาคให้มีความมั่นคงและปลอดภัย⁵

⁴ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (18 กรกฎาคม 2567). ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement; AFSRF Agreement). [หนังสือราชการ]. (กษ 2303/7379) สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://resolution.soc.go.th/PDF_UPLOAD/2567/P_412645_11.pdf

⁵ กระทรวงพาณิชย์. (5 พฤษภาคม 2563). แจ้งยืนยันการเห็นชอบเนื้อหาของร่างความตกลงภายใต้กรอบการดำเนินงานด้านการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหารของอาเซียน. [หนังสือราชการ]. (พณ 0606/2091).

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ความสำคัญของอาหารปลอดภัย

ความหมายของ “ความปลอดภัยด้านอาหาร” ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 หมายความว่า การจัดการให้อาหาร และสินค้าเกษตรที่นำมาเป็นอาหารบริโภคสำหรับมนุษย์ มีความปลอดภัย โดยไม่มีลักษณะเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร และตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาหารที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- 1) อาหารที่มีจุลินทรีย์ก่อโรคหรือสิ่งทีอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพเจือปนอยู่
- 2) อาหารที่มีสารหรือวัตถุเคมีเจือปนอยู่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในปริมาณที่อาจเป็นเหตุให้เกิดอันตราย หรือสามารถสะสมในร่างกายทีก่อให้เกิดโรค หรือผลกระทบต่อสุขภาพ
- 3) อาหารทีได้ผลิต ปรง ประกอบ บรรจุ ขนส่งหรือมีการเก็บรักษาไว้โดยไม่ถูกสุขลักษณะ
- 4) อาหารทีผลิตจากสัตว์ หรือผลผลิตจากสัตว์ทีเป็นโรคอันอาจติดตอถึงคนได้
- 5) อาหารทีผลิต ปรง ประกอบจากสัตว์และพืช หรือผลผลิตจากสัตว์และพืชทีมีสารเคมีอันตราย เกสซ์เคมีภัณฑ์ หรือยาปฏิชีวนะตกค้างในปริมาณทีอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- 6) อาหารทีมีภาชนะบรรจุประกอบด้วยวัตถุทีอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ¹

โดยสถานการณ์การเกิดโรคทีเกิดจากรับประทานอาหารทีปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารพิษในประเทศไทย ปี 2565 ตัวอย่างเช่น โรคอาหารเป็นพิษ พบว่ามีรายงานผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษ 72,439 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 109.54 ต่อประชากรแสนคน โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันทีเกิดจากการติดเชื้อโรคซึ่งแพร่กระจายผ่านทางอาหาร หรือน้ำดื่มทีปนเปื้อนเชื้อก่อโรค พบว่ามีผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน 662,450 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 1,001.72 ต่อประชากรแสนคน² นอกจากนั้น จากรายงานขององค์การอนามัยโลกประจำปี 2558 คาดว่าจะมีผู้ป่วยโรคทีเกิดจากอาหารมากกว่า 600 ล้านราย และเสียชีวิต 420,000 รายในหนึ่งปี

ดังนั้น การเข้าถึงอาหารปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการในปริมาณทีเพียงพอ จะทำให้การดำรงชีวิต และส่งเสริมสุขภาพทีดี ขณะที่การบริโภคอาหารทีไม่ปลอดภัยจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และผลกระทบต่อทางอ้อม ได้แก่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น การสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการทำอาหาร ค่าใช้จ่ายในการทดสอบและสืบสวนการระบาดของโรค ผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่อประเทศในฐานะผู้ผลิต หรือผู้ให้บริการด้านอาหาร³

¹ กระทรวงสาธารณสุข, สำนักส่งเสริมและสนับสนุนอาหารปลอดภัย. (2557). แนวทางการจัดทำแผนรับมือในภาวะฉุกเฉิน ความปลอดภัยอาหารของประเทศไทย. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/baa328f2-3b88-4174-9bd8-ae5502df737f/content>

² กรมควบคุมโรค. (ม.ป.ป.). สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรคประจำปี 2565. สืบค้น 27 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://apps-doe.moph.go.th/boeng/annual/Annual/Annual_Report_2565.pdf

³ กระทรวงสาธารณสุข, กรมอนามัย. (2556). คู่มือการปฏิบัติงานด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำสำหรับสาธารณสุขอำเภอ. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://foodsafety.anamai.moph.go.th/web-upload/13x34cba8a8c311038000343e8ab441d5ff/m_magazine/32630/911/file_download/28d3f3bece2f5085ddf80cdc846694f3b.pdf

จากรายงานของธนาคารโลกปี 2562 ได้กล่าวถึงภาระทางเศรษฐกิจจากโรคที่เกิดจากอาหาร ทำให้เกิดการสูญเสียผลิตภาพทั้งหมด (productivity) ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลางประมาณ 95,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี และค่าใช้จ่ายประจำปีในการรักษาโรคที่เกิดจากอาหารอยู่ที่ประมาณ 15,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น โรคที่เกิดจากอาหารจึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยสร้างความตึงเครียดให้กับระบบดูแลสุขภาพและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยว และการค้า⁴ ความปลอดภัยทางอาหารจึงถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อความปลอดภัยอาหารตลอดห่วงโซ่อาหารตั้งแต่การผลิตจนถึงการบริโภค

หลักการนโยบายความปลอดภัยอาหารอาเซียน⁵

หลักการที่ 1 แนวทาง “ห่วงโซ่อาหาร” แบบบูรณาการ

ความปลอดภัยทางด้านอาหารของอาเซียน จำเป็นต้องพิจารณาถึงทุกแง่มุมของห่วงโซ่การผลิตอาหาร ตั้งแต่การผลิตอาหารขั้นต้น การผลิตอาหารสัตว์ ไปจนถึงการขายหรือจัดหาอาหารให้แก่ผู้บริโภค ประเทศสมาชิกอาเซียนควรจัดทำระบบการรับรองและการควบคุมความปลอดภัยอาหาร และดำเนินการในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อาหาร ตั้งแต่การผลิตขั้นต้นจนถึงการบริโภค และในทุกภาคส่วนของอาหาร โดยผ่านการใช้นโยบายปฏิบัติที่เหมาะสมซึ่งเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยอาหาร ประเทศสมาชิกอาเซียนจะร่วมมือกันพัฒนาข้อกำหนดที่สอดคล้องกันสำหรับระบบการรับรองและการควบคุมความปลอดภัยอาหารตลอดห่วงโซ่อาหาร

หลักการที่ 2 กรอบการวิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงระบบ

มาตรการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนใช้ในการควบคุมความปลอดภัยอาหารควรอ้างอิงตามหลักการวิเคราะห์ความเสี่ยง โดยนำหลักการวิเคราะห์ความเสี่ยงและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ และใช้ในการพัฒนาระบบควบคุมความปลอดภัยอาหาร

การพัฒนาศักยภาพการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางด้านความปลอดภัยอาหารควรดำเนินการในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ประเทศสมาชิกอาเซียนจะร่วมมือกันพัฒนาการจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหาร โดยอ้างอิงตามหลักการประเมินความเสี่ยงทางวิทยาศาสตร์ ปัจจัยทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภคและเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมในการค้าอาหารที่สามารถนำมาพิจารณาได้

การจัดการความเสี่ยงควรคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและความเป็นไปได้ของทางเลือกในการจัดการความเสี่ยง นอกจากนี้ ควรตระหนักถึงความจำเป็นของทางเลือกอื่น ๆ ในการกำหนดมาตรฐาน แนวทางปฏิบัติ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การจัดการความเสี่ยงควรมีความโปร่งใสและสอดคล้องกันในกระบวนการตัดสินใจในทุกกรณี การพิจารณาทางเลือกการจัดการความเสี่ยงทั้งหมดควรคำนึงถึงข้อดีและข้อเสียที่อาจเกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด เมื่อต้องเลือกทางเลือกสำหรับการจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกันในการคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภค

⁴ World Health Organization. (2024, October 4). **Food safety**. Retrieved February 27, 2025 from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/food-safety>

⁵ The ASEAN Secretariat. (2016). **ASEAN Food Safety Policy**. Retrieved February 6, 2025 from <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/01/ASEAN-Food-Safety-Policy-1.pdf>

ควรพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากทางเลือกดังกล่าวต่อการค้า และเลือกทางเลือกที่ไม่ขัดแย้งต่อการค้าเกินกว่าที่จำเป็น ความเสี่ยงทางด้านความปลอดภัยอาหารควรได้รับการสื่อสารไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อดำเนินมาตรการควบคุมภายในแต่ละดินแดน การจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารของอาเซียนควรสอดคล้องกับข้อผูกพันของประเทศอาเซียนภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลกว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยพืช และอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ประเทศสมาชิกอาเซียนควรนำระบบที่รวบรวมฐานข้อมูลการแจ้งเตือน และตอบสนองอย่างรวดเร็วมาใช้สำหรับความปลอดภัยอาหาร เพื่อป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ปลอดภัยหรือปนเปื้อนเข้าสู่ผู้บริโภค การเข้าร่วมระบบฐานข้อมูลการแจ้งเตือนความปลอดภัยอาหารของอาเซียนเกี่ยวกับสินค้าอาหารและอาหารสัตว์ จะช่วยให้แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความปลอดภัยอาหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างทันทั่วถึง และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการแก้ไขและป้องกัน

ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีส่วนร่วมในเครือข่ายหน่วยงานด้านความปลอดภัยทางอาหารระหว่างประเทศ และต้องมั่นใจว่าเหตุการณ์ทางด้านความปลอดภัยทางอาหารที่ถือเป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ จะได้รับการรายงานผ่านช่องทางที่เหมาะสมตามที่ข้อบังคับสุขภาพระหว่างประเทศ พ.ศ. 2548 ได้กำหนดไว้

ในกรณีที่มีความไม่แน่นอนทางวิทยาศาสตร์และความเสี่ยงต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภค อาจมีการดำเนินการชั่วคราวเพื่อปกป้องผู้บริโภค มาตรการเหล่านี้จะต้องมีการปรับให้เป็นปัจจุบันมากที่สุดเมื่อมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ เข้ามาภายในระยะเวลาอันสมเหตุสมผล

หลักการที่ 3 กระบวนการประเมินความเสี่ยงตามหลักการวิทยาศาสตร์

การประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารควรดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เป็นกลาง และโปร่งใส โดยใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ประเทศสมาชิกอาเซียนควรตรวจสอบความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารที่อาจเกิดขึ้น เช่น การแพร่ระบาดของสารปนเปื้อนทางเคมีและจุลินทรีย์ในแหล่งอาหาร เพื่อสร้างข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของสารปนเปื้อนเหล่านี้ ระดับของสารปนเปื้อน และแนวโน้มเพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขและป้องกันเพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้บริโภค

ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในศูนย์ประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารของอาเซียน ซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานระดับภูมิภาคสำหรับการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหาร โดยให้ความเห็นทางวิทยาศาสตร์อย่างอิสระเกี่ยวกับประเด็นด้านความปลอดภัยอาหารที่เป็นที่สนใจร่วมกัน ประเทศสมาชิกอาเซียนควรแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็นในการดำเนินการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหาร

การใช้การประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารที่ดำเนินการโดยองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะผู้เชี่ยวชาญของ FAO/WHO ว่าด้วยสารเติมแต่งอาหาร (JECFA) การประชุมร่วมของ FAO/WHO ว่าด้วยสารกำจัดศัตรูพืชตกค้าง (JMPPR) ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินความเสี่ยงทางจุลชีววิทยาาร่วมของ FAO/WHO (JEMRA) และการปรึกษาหารือระหว่างประเทศ หากจำเป็นควรอ้างอิงการประเมินความเสี่ยงที่ดำเนินการโดยภูมิภาคหรือประเทศอื่นด้วย

หลักการที่ 4 ความรับผิดชอบหลักของธุรกิจอาหาร

ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อาหารมีบทบาทและความรับผิดชอบหลักในการรับรองความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อาหารของตน บทบาทสนับสนุนของรัฐบาล ผู้บริโภค นักวิชาการ และสถาบันทางวิทยาศาสตร์คือปัจจัยที่นำมาใช้พิจารณาในการตรวจสอบมาตรฐานด้านความปลอดภัยอาหาร

ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารต้องจัดตั้งและดำเนินการระบบการรับรองความปลอดภัยด้านอาหารที่เหมาะสม เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานควบคุมอาหารของประเทศสมาชิกอาเซียน จะต้องแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบการรับรองความปลอดภัยอาหาร และจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานกำกับดูแลควรพิจารณาอย่างจริงจังสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถยกระดับระบบการรับรองความปลอดภัยด้านอาหารที่คำนึงถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีความมั่นใจว่าจะมีการสนับสนุนและความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและเหมาะสม เพื่อให้ SMEs สามารถตอบสนองข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอาหารแห่งชาติได้

หลักการที่ 5 ความสอดคล้องกับ ATIGA และ SPS ของ WTO และข้อตกลง TBT

ข้อกำหนดการนำเข้า/ส่งออกอาหารของประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องสอดคล้องกับความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ATIGA) รวมถึงข้อตกลงขององค์การการค้าโลกว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) และอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT)

หน่วยงานอาเซียนที่ประสานดำเนินการร่วมกัน หรือยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับข้อกำหนดด้านการควบคุมอาหารจะต้องให้แน่ใจว่าข้อกำหนดเหล่านี้มีพื้นฐานอยู่บนบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของ ATIGA, SPS และข้อตกลง TBT นอกจากนี้ หน่วยงานอาเซียนยังต้องแน่ใจด้วยว่าข้อตกลงการยอมรับร่วมกันนั้นสอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อตกลงการค้าอาเซียนที่มีอยู่ทั้งหมดกับหน่วยงานภายนอก

หลักการที่ 6 ความเท่าเทียมกันและการยอมรับซึ่งกันและกัน

ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับว่าระบบควบคุมอาหารระดับชาติหรือส่วนประกอบของระบบ แม้จะได้รับการออกแบบและมีโครงสร้างที่แตกต่างกัน แต่ก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันได้ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีส่วนร่วมและดำเนินโครงการริเริ่มเพื่อพัฒนาและรักษามาตรฐานความปลอดภัยอาหารและข้อบังคับทางเทคนิคที่สอดคล้องกับมาตรฐานและข้อกำหนดระหว่างประเทศ และจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมกัน (MRA) และข้อตกลงเทียบเท่ากับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการบูรณาการทางเศรษฐกิจ

หลักการที่ 7 การประสานสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

องค์กรภาคส่วนอาเซียนที่มีส่วนร่วมในการประสานมาตรฐานและข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอาหารและการควบคุมอาหารควรมีความมั่นใจว่าได้ดำเนินการตามมาตรฐานสากล เมื่อมีการกำหนดมาตรการหรือมาตรฐานด้านความปลอดภัยอาหารที่สอดคล้องกันสำหรับความปลอดภัยอาหารและการควบคุมอาหารในระดับภูมิภาค การนำมาตรฐาน แนวปฏิบัติ และคำแนะนำที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐาน แนวปฏิบัติ และคำแนะนำที่ออกโดยคณะกรรมการ Codex Alimentarius มาใช้ควรเป็น

ทางเลือกลำดับแรก ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ แนวทางปฏิบัติ และคำแนะนำเพื่อให้แน่ใจว่าข้อกำหนดของภูมิภาคได้รับการพิจารณาอย่างเหมาะสม

หลักการที่ 8 ระบบการตรวจสอบย้อนกลับที่เชื่อถือได้

ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีระบบการตรวจสอบย้อนกลับที่เชื่อถือได้ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวข้องของการผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารและอาหารสัตว์ เพื่อให้สามารถนำผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ปลอดภัยออกได้อย่างตรงจุดและรวดเร็ว

ระบบการตรวจสอบย้อนกลับควรสามารถระบุได้ในทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องของห่วงโซ่อาหาร จากขั้นตอนการผลิตถึงขั้นตอนการจัดจำหน่ายว่าอาหารมาจากไหน และอาหารส่งไปที่ใด ควรให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบย้อนกลับของผลิตภัณฑ์อาหารที่มีความเสี่ยงสูงเป็นอันดับแรก ประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมมือและแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือส่วนผสมอาหารที่ไม่ปลอดภัย หากมาจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นหรือผลิตภัณฑ์อาหารในห่วงโซ่อุปทานขยายไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น

ประเทศสมาชิกอาเซียนควรจัดทำขั้นตอนการเรียกคืนอาหารในระดับชาติเพื่อป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ปลอดภัยถึงมือผู้บริโภค ขั้นตอนดังกล่าวควรเป็นส่วนหนึ่งของระบบความปลอดภัยอาหารในระดับชาติ และช่วยให้สามารถแบ่งปันข้อมูลผ่านระบบแจ้งเตือนด่วนด้านอาหารและอาหารสัตว์ของอาเซียน (ARASFF) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการซื้อขายผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

หลักการที่ 9 การเสริมสร้างและประสานระบบควบคุมอาหารในระดับภูมิภาคและระดับชาติ

ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดจะสนับสนุนการพัฒนาข้อริเริ่มของอาเซียนในการส่งเสริมความปลอดภัยด้านอาหารและจะพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้แน่ใจว่าระบบควบคุมอาหารระดับชาติทั้งหมดอยู่ในระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่สอดคล้องกับหลักการและแนวปฏิบัติของอาเซียนสำหรับระบบควบคุมอาหารของประเทศ รวมถึงข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอาหารร่วมระดับนานาชาติหรืออาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนจะสนับสนุนและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในองค์กรเฉพาะสาขาของอาเซียนที่ดำเนินการพัฒนาข้อกำหนดและมาตรฐานที่สอดคล้องกันเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยด้านอาหารและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์อาหารที่ปลอดภัยอย่างเสรีภายในอาเซียน จำเป็นต้องใช้แนวทางที่ประสานงานกันเพื่อหลีกเลี่ยงการทับซ้อนในขอบเขตและการซ้ำซ้อนของหน่วยงานเฉพาะสาขา

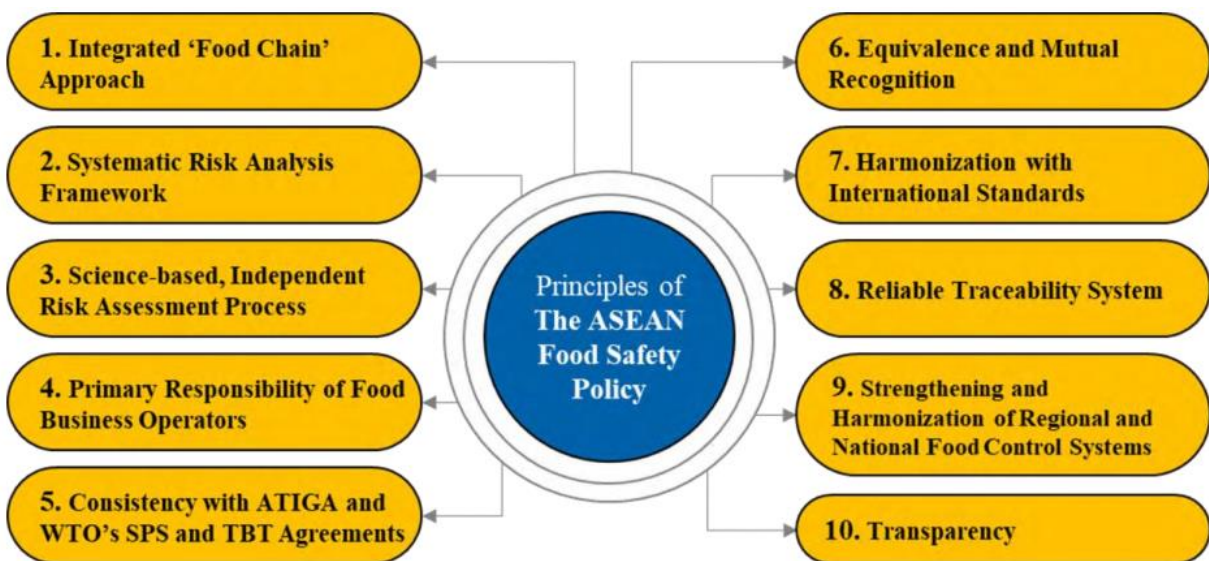
ประเทศสมาชิกอาเซียนจะทำให้เกิดความมั่นใจว่ากฎหมายด้านความปลอดภัยอาหารแห่งชาติมีความครอบคลุม และทันสมัยทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อาหาร และสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศและอาเซียน ประเทศสมาชิกอาเซียนจะทำให้เกิดความมั่นใจว่าระบบควบคุมอาหารแห่งชาติมีความครอบคลุมและนำไปปฏิบัติอย่างสอดคล้องกันเพื่อจัดการกับทุกแง่มุมของห่วงโซ่อาหาร และระบุความรับผิดชอบในการนำไปปฏิบัติอย่างชัดเจน ประเทศสมาชิกอาเซียนจะทำให้เกิดความมั่นใจว่ามีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอและส่วนประกอบทั้งหมดของระบบทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศสมาชิกอาเซียนจะประสานขั้นตอนการตรวจสอบและรับรองอาหารที่ด่าน โดยนำหลักการและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของอาเซียนมาใช้ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้แน่ใจว่าห้องปฏิบัติการด้านอาหารมีประสิทธิภาพการทำงานในระดับที่จำเป็นสำหรับการควบคุมอาหาร และนำระบบ

การประกันคุณภาพการวิเคราะห์ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลมาใช้ ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องให้แน่ใจว่าห้องปฏิบัติการด้านอาหารอย่างเป็นทางการมีส่วนร่วมในเครือข่ายการทดสอบความเชี่ยวชาญและการวิเคราะห์ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรดำเนินการที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างและรักษาศักยภาพของห้องปฏิบัติการนี้ ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการช่วยเหลือประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีระบบควบคุมความปลอดภัยด้านอาหารที่พัฒนาน้อยกว่าในการพยายามยกระดับระบบความปลอดภัยด้านอาหารให้ถึงระดับที่ต้องการ ประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีระบบควบคุมควรให้ความช่วยเหลือในระดับทวิภาคีหรือพหุภาคี

หลักการที่ 10 ความโปร่งใส

การพัฒนาและการดำเนินการมาตรการด้านความปลอดภัยอาหารของอาเซียนจะดำเนินการอย่างโปร่งใส ประเทศสมาชิกอาเซียนจะแบ่งปันข้อมูลการจัดการและมาตรการด้านความปลอดภัยอาหารกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้แน่ใจว่าการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย รวมถึงผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจอาหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในระดับชาติและระดับภูมิภาค ผู้ประกอบการธุรกิจอาหาร ผู้บริโภค และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ควรได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการนำมาตราการด้านความปลอดภัยของอาหารใหม่ ๆ มาใช้ และให้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรดำเนินการให้ความรู้ผู้บริโภคเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยของอาหาร

ภาพที่ 3.1 หลักการ 10 ข้อของนโยบายความปลอดภัยอาหารอาเซียน

ที่มา: Enhancing and Integrating Regional Food Safety to Face the Changing Landscape of Food System and Health Threats (p. 8), The ASEAN Secretariat, 2024, Retrieved from https://asean.org/wp-content/uploads/2024/09/ASCC-RD_Flagship-Report_Health4-2024.pdf

ความเป็นมาของความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement; AFSRF Agreement)

1) อาเซียนได้จัดทำนโยบายความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Policy) เพื่อกำหนดทิศทางให้กับหน่วยงานอาเซียนที่เกี่ยวข้องและประเทศสมาชิกอาเซียนในการปกป้องสุขภาพของผู้บริโภคในอาเซียน การสร้างความมั่นใจถึงการปฏิบัติที่เป็นธรรมในการค้าอาหาร และการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์อาหารที่ปลอดภัยอย่างเสรีในภูมิภาค และได้จัดทำกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement; AFSRF Agreement)

2) อาเซียนได้แต่งตั้งคณะ Task Force on Development of ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement (TF AFSRF) ซึ่งมีผู้แทนด้านเกษตร ด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาพของประเทศสมาชิกอาเซียนร่วมเป็นคณะ TF AFSRF โดยคณะ TF AFSRF ได้ร่วมกันพิจารณาจัดทำร่างความตกลงฯ และร่างขอบเขตของงาน (Terms of Reference; TOR) ของคณะกรรมการประสานงานด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Coordinating Committee; AFSCC) ให้แล้วเสร็จ

3) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพเข้าร่วมการประชุมคณะ TF AFSRF และร่วมพิจารณาร่างความตกลงฯ มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2561 โดยให้ความเห็นต่อร่างความตกลงฯ ผ่านคณะอนุกรรมการพิจารณาด้านผลิตภัณฑ์อาหารของอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

4) ร่างความตกลงฯ ฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบจากการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสของการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ (Senior Officials Meeting of the ASEAN Ministers on Agriculture and Forestry; SOM-AMAF) เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2563 การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจอาเซียน (Senior Economic Officials Meeting; SEOM) เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2563 และการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการพัฒนาสาธารณสุข (Senior Officials Meeting on Health Development; SOMHD) เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2563 แล้ว

5) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2564 ดังนี้

- เห็นชอบความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียนตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ

- อนุมัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ลงนามในความตกลงดังกล่าว และเมื่อลงนามแล้วให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ส่งความตกลงฯ ให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแล้วเสนอรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก่อนแสดงเจตนาให้มีผลผูกพันต่อไป

- ให้กระทรวงการต่างประเทศจัดทำหนังสือมอบอำนาจเต็ม (Full Powers) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ลงนามในความตกลงดังกล่าว

- ให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการมอบสัตยาบันสารของความตกลงดังกล่าวให้แก่เลขาธิการอาเซียนเพื่อรับทราบการให้สัตยาบัน เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบความตกลงดังกล่าวแล้ว

6) ต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้จัดทำหนังสือมอบอำนาจเต็มให้นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (ในขณะนั้น) เป็นผู้ลงนามในความตกลงฯ และได้ส่งหนังสือมอบอำนาจเต็มให้แก่เลขาธิการอาเซียนเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2564 ซึ่งต่อมาได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2566 โดยที่ความตกลงฯ ยังไม่ได้ลงนามโดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ

7) กระทรวงการต่างประเทศได้จัดทำหนังสือมอบอำนาจเต็มสำหรับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์คนใหม่ และเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2567 ความตกลงฯ ได้รับการลงนามโดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนครบทั้ง 10 ประเทศเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยนายภูมิธรรม เวชยชัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ลงนาม

8) เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2567 เมียนมา ซึ่งเป็นประเทศแรกในอาเซียน ได้มอบสัตยาบันสารของความตกลงฯ ให้แก่เลขาธิการอาเซียนเรียบร้อยแล้ว โดยทุกประเทศสมาชิกอาเซียนมีเป้าหมายร่วมกันในการมอบสัตยาบันสารของความตกลงฯ ให้แก่เลขาธิการอาเซียน

9) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2567 ดังนี้

- เห็นชอบความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement; AFSRF Agreement) ซึ่งได้มีการลงนามแล้ว ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2564 ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา แล้วเสนอรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก่อนแสดงเจตนาให้มีผลผูกพันต่อไป

- ให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการมอบสัตยาบันสารของความตกลงฯ ให้แก่เลขาธิการอาเซียนเพื่อรับทราบการให้สัตยาบัน เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบความตกลงฯ ดังกล่าวแล้ว

การเวียนความเห็น

1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างความตกลงฯ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2562 โดยได้รับฟังความเห็นจากผู้แทนภาครัฐและภาคเอกชน และมีข้อคิดเห็นที่สำคัญ ดังนี้

(1) สาระสำคัญ: เห็นว่าเนื้อหาและการจัดทำความตกลงฯ ได้มีการระบุหลักการสำคัญที่มุ่งเน้น (1) การดำเนินมาตรการความปลอดภัยอาหารบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ความเสี่ยง (2) การปรับประสานมาตรฐาน แนวทาง และมาตรการด้านความปลอดภัยอาหารให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดโดย Codex (3) ข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอาหารสำหรับการนำเข้าและส่งออกให้เป็นไปตามความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าขององค์การการค้าโลก และ (4) ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับความปลอดภัยอาหาร ฉลาก การตามสอบ ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับความปลอดภัยของอาหารสัตว์ และความปลอดภัยอาหารในภาชนะบรรจุ

(2) ผลกระทบของการมีความตกลงฯ: เห็นว่าการจัดทำความตกลงฯ จะยังไม่มีผลกระทบต่อประชาชน จนกว่าจะมีการจัดทำพิธีสารตามข้อ 10 ของความตกลงฯ ต่อไปในอนาคต และจะต้องมีการพิจารณาเนื้อหาของพิธีสารที่จะจัดทำในลำดับต่อไปเป็นรายพิธีสารในการพิจารณาจัดทำมาตรการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบต่อการทำหนังสือสัญญาสำหรับพิธีสารนั้น ๆ ต่อไป

2) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ขอทราบความเห็นเกี่ยวกับร่างความตกลงฯ ดังกล่าวนี้ จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นไม่ขัดข้องและให้ความเห็นชอบต่อร่างความตกลงฯ ดังกล่าว⁶

สรุปความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ขอทราบความเห็นเกี่ยวกับร่างความตกลงฯ ว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement; AFSRF Agreement) จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นไม่ขัดข้องและให้ความเห็นชอบต่อร่างความตกลงฯ ดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ก่อนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะให้ความเห็นชอบต่อร่างความตกลงฯ มีบางหน่วยงานได้แสดงความเห็น ดังต่อไปนี้

1) กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมปศุสัตว์พิจารณาแล้วในภาพรวมเห็นชอบต่อเนื้อหาของร่างความตกลงฯ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เนื้อหาของร่างความตกลงฯ สอดคล้องตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558 กรมปศุสัตว์ขอเพิ่มเติมเนื้อหาในข้อ Article 2 Definitions (b) feed จาก "feed" means any single or multiple materials, whether processed, semi-processed or raw, which are intended to be fed directly to food-producing animals. เป็น "feed" means any single or multiple materials, whether processed semi-processed or raw, which are intended to be fed directly by eating, drinking, licking or mixed in the production of animal feed; to food-producing animals.⁷

2) กระทรวงพาณิชย์ มีความเห็นว่า เพื่อให้ร่างความตกลงฯ มีความครอบคลุมมาตรการนำเข้า-ส่งออกได้อย่างครบถ้วน กระทรวงพาณิชย์เห็นควรปรับแก้ถ้อยคำในข้อ 4 (8) จากที่ระบุว่ากระบวนการนำเข้าและส่งออกภายใต้ความตกลงฯ นี้ จะต้องสอดคล้องกับความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ATIGA) ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS Agreement) และความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT Agreement) ภายใต้ WTO เป็น "Food import and export requirements under this Agreement shall be consistent with the ASEAN Trade in Goods Agreement (ATIGA) and relevant agreements under the World Trade Organization (WTO)" เนื่องจากการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตร

⁶ สำนักกำหนดมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

⁷ กรมปศุสัตว์, กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ. (12 พฤษภาคม 2563). บันทึกข้อความ เรื่อง ขอยืนยันเห็นชอบเนื้อหาของความตกลงภายใต้กรอบการค้าเสรีด้านการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหารของอาเซียน. [หนังสือราชการ]. (กษ 0619/16557).

และอาหารตลอดจนการบังคับใช้มาตรการ SPS ของประเทศสมาชิกมีความเกี่ยวข้องกับความตกลงอื่น ๆ ภายใต้ WTO ด้วย อาทิ ข้อ XX ของ GATT ซึ่งอนุญาตให้ประเทศสมาชิกบังคับใช้มาตรการที่ละเมิดพันธกรณี WTO ในกรณีที่ต้องปกป้องชีวิต หรือสุขภาพมนุษย์ สัตว์ หรือพืช และข้อ 14 ของความตกลงเกษตรที่อนุญาตให้ความตกลง SPS มีผลใช้บังคับกับการค้าสินค้าเกษตร เป็นต้น ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์อาจพิจารณาการเสนอปรับแก้ถ้อยคำข้างต้นตามความเหมาะสม⁸

3) กระทรวงการต่างประเทศ จากหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ แจ้งว่าหากอยู่ในวิสัยที่สามารถปรับแก้ถ้อยคำได้ ขอเสนอให้ปรับแก้ ข้อ 5 วรรค 2 (b) ของร่างความตกลงฯ ควรปรับเป็น "any food safety measures is applied only to ..." และมีความเห็นเกี่ยวกับประเด็นมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560⁹ ซึ่งต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ส่วนที่ 1204/129 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2564¹⁰ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นต่อร่างความตกลงฯ ดังนี้

3.1) ประเด็นสาระัตถะและถ้อยคำ กระทรวงการต่างประเทศขอยืนยันความเห็นตามหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ส่วนที่ 1204/466 ลงวันที่ 12 พฤษภาคม 2563 ซึ่งได้เสนอให้มีการปรับแก้ถ้อยคำในร่างความตกลงฯ ด้วยแล้ว ในกรณีนี้ กระทรวงการต่างประเทศจึงไม่มีข้อขัดข้องต่อสาระัตถะและถ้อยคำโดยรวมของร่างความตกลงฯ หากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาแล้วเห็นว่า มีความเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายและผลประโยชน์ของไทย สามารถปฏิบัติได้ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่มีอยู่ในปัจจุบัน และสอดคล้องกับพันธกรณีของไทยภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้ไว้แล้ว

3.2) ประเด็นมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กระทรวงการต่างประเทศขอยืนยันความเห็นตามหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ส่วนที่ 1204/466 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562 โดยสรุปดังนี้

(1) ร่างความตกลงฯ เป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศและเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญฯ ที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ก่อนการลงนามและดำเนินการให้มีผลผูกพัน

(2) ร่างความตกลงฯ มุ่งเน้นการจัดอุปสรรคทางการค้าในรูปแบบที่ไม่ใช่ภาษี อันเป็นลักษณะของการค้าเสรี จึงเป็นหนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรีและเข้าข่ายเป็นหนังสือสัญญาที่อาจกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ตามมาตรา 178 วรรคสอง และวรรคสามของรัฐธรรมนูญฯ ที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

⁸ กระทรวงพาณิชย์. (4 พฤษภาคม 2563). เรื่อง แจ้งยืนยันการเห็นชอบเนื้อหาของร่างความตกลงภายใต้กรอบการค้าเสรีอาเซียนด้านการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหารของอาเซียน. [หนังสือราชการ]. (พณ 0606/2091).

⁹ กระทรวงการต่างประเทศ. (12 พฤษภาคม 2563). เรื่อง ความเห็นต่อความตกลงภายใต้กรอบการค้าเสรีอาเซียนด้านการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหารของอาเซียน. [หนังสือราชการ]. (กต 1204/466).

¹⁰ กระทรวงการต่างประเทศ. (24 กุมภาพันธ์ 2564). เรื่อง ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน (ASEAN Food Safety Regulatory Framework Agreement: AFSRF Agreement). [หนังสือราชการ]. (กต 1204/129). สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://resolution.soc.go.th/PDF_UPLOAD/2564/P_403874_9.pdf

(3) โดยที่มาตรา 178 วรรคสี่ของรัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้มีกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็น อันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาตามมาตรา 178 วรรคสามของรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งปัจจุบัน กฎหมายดังกล่าวอยู่ระหว่างการยกร่าง ดังนั้น ส่วนราชการเจ้าของเรื่องจึงอาจพิจารณาดำเนินการเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็น อันอาจเกิดจากผลกระทบของร่างความตกลงฯ ตามแนวปฏิบัติที่ผ่านมา หรือตามที่เห็นสมควรไปก่อน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญฯ

4) หากในอนาคตมีการจัดทำพิธีสารตามข้อ 10 ของร่างความตกลงฯ เพื่อให้การเป็นไปตามพันธกรณีของร่างความตกลงฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรพิจารณาส่งร่างพิธีสารฯ ให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาด้วย

รายการของข้อริเริ่มที่เป็นไปได้ในการจัดทำพิธีสารภายใต้ความตกลงว่าด้วยกรอบข้อบังคับด้านความปลอดภัยอาหารอาเซียน¹¹

ข้อริเริ่มที่เป็นไปได้ในการจัดทำพิธีสาร	รายละเอียดที่สำคัญ
<p>ด้านเกษตร</p> <p>1. การแจ้งเตือนด้านความปลอดภัยอาหาร รวมทั้งการดำเนินการของ ARASFF</p>	<p>ข้อคิดเห็น</p> <p>เห็นควรให้พิธีสารที่เสนอนี้ได้รับการจัดลำดับความสำคัญสูงเนื่องจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้รับการบ่งชี้จากการประชุม TF AFSRF ครั้งที่ 4 - อาเซียนได้จัดทำ ARASFF platform และกลไกในการทำงานภายใต้ ARASFF National Contact Point และ ARASFF Sectoral Committee โดยพิธีสารนี้ควรจะมุ่งเน้นที่ระบบการแจ้งเตือนอย่างรวดเร็ว (rapid alert system) ทั้งนี้ หัวข้อภาวะฉุกเฉินความปลอดภัยอาหาร (food safety emergencies) อยู่ภายใต้การทำงานของ AHC4 <p>วัตถุประสงค์ของการจัดทำพิธีสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - พิธีสารนี้จะช่วยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนแจ้งเตือนข้อมูลด้านความปลอดภัยอาหาร (ภาคบังคับ) <p>หมายเหตุ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความจำเป็นในการสนับสนุนสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนในการจัดตั้งและการดำเนินการของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเพื่อให้เป็นไปตามพิธีสาร

¹¹ สำนักกำหนดมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ข้อริเริ่มที่เป็นไปได้ ในการจัดทำพิธีสาร	รายละเอียดที่สำคัญ
2. MRLs สำหรับวัตถุดิบพืช ทางการเกษตร	<p>ข้อคิดเห็น</p> <p>เห็นควรให้พิธีสารที่เสนอนี้ได้รับการจัดลำดับความสำคัญสูง เนื่องจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้รับการบ่งชี้จากการประชุม TF AFSRF ครั้งที่ 4 - อาเซียนได้จัดทำ MRLs ที่ปรับประสานของอาเซียนแล้ว โดยการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบของประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานของอาเซียนยังไม่ใช้ภาคบังคับ - การจัดทำ MRLs ที่ปรับประสานของอาเซียนดำเนินการโดย Expert Working Group on Harmonisation of Maximum Residue Limits (EWG-MRLs) ภายใต้ ASEAN Sectoral Working Group on Crops (ASWGC) <p>วัตถุประสงค์ของการจัดทำพิธีสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนรับเอาและทบทวน MRLs ของประเทศให้สอดคล้องกับ MRLs ของอาเซียน และจัดทำระบบในการรายงานไปยังอาเซียน <p>หมายเหตุ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขอบข่ายของพิธีสารจะมุ่งเน้นที่ MRLs ที่ปรับประสานของอาเซียนสำหรับพืชอาหาร โดยมีความเป็นไปได้ในการขยายให้ครอบคลุมอาหารและปศุสัตว์ในอนาคต ปัจจุบันมีการจัดทำ MRLs ของอาเซียนสำหรับผักและผลไม้สด ซึ่งอยู่ภายใต้งานของ ASWGC โดยประเทศสมาชิกอาเซียนอาจพิจารณาขยายการทำงานจัดทำ MRLs ที่ปรับประสานของอาเซียนนอกเหนือจากพืชอาหารในอนาคต เนื่องจาก Codex ได้รวม MRLs ของอาหารและปศุสัตว์ด้วย - ไม่ควรแนบ MRLs ที่ปรับประสานของอาเซียนไว้กับพิธีสารเพื่อหลีกเลี่ยงขั้นตอนทางกฎหมายสำหรับการแก้ไขพิธีสารซึ่งใช้ระยะเวลานาน - มีความจำเป็นต้องมีการพิจารณาระดับของการนำไปใช้/การยอมรับ MRLs ที่ปรับประสานของอาเซียนโดยประเทศสมาชิกอาเซียนเมื่อมีการจัดทำพิธีสาร - ไม่ควรรวมวิธีการวิเคราะห์และห้องปฏิบัติการที่ใช้ในการวิเคราะห์สารตกค้างจากวัตถุดิบพืชทางการเกษตรในพิธีสาร โดยสามารถอ้างอิงประเด็นนี้ไปยังงานของ ASEAN body อื่น

ข้อริเริ่มที่เป็นไปได้ ในการจัดทำพิธีสาร	รายละเอียดที่สำคัญ
<p>ด้านการค้า</p> <p>3. MLs ของสารปนเปื้อน</p> <p>4. MLs ของวัตถุเจือปนอาหาร</p>	<p>ข้อคิดเห็น</p> <p>เห็นควรให้พิธีสารที่เสนอนี้ได้รับการจัดลำดับความสำคัญสูงเนื่องจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้รับการบ่งชี้จากการประชุม TF AFSRF ครั้งที่ 4 - ปัจจุบัน MLs ของสารปนเปื้อนและวัตถุเจือปนอาหารเป็นมาตรฐานสมัครใจและมีการเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง <p>วัตถุประสงค์ของการจัดทำพิธีสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - พิธีสารในการจัดทำกลไกในการที่แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจะรับเอา MLs ของสารปนเปื้อนและวัตถุเจือปนอาหารมาใช้ในกฎระเบียบของประเทศ <p>หมายเหตุ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พิธีสารมีความจำเป็นต้องอ้างอิงถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น (1) เอกสาร ASEAN Principles and Criteria for the Establishment of Maximum Level for Contaminants and Toxins in Food and Feed (2) เอกสาร ASEAN Principles and Guidelines for the Establishment of Maximum Use Level for Food Additives และ (3) Mechanism to Establish, Review and Update Food Safety Standards Harmonised in ASEAN
<p>ด้านสุขภาพ</p> <p>5. การรับมือความปลอดภัยอาหารในภาวะฉุกเฉิน (Food Safety Emergency Response; FSER)</p>	<p>วัตถุประสงค์ของการจัดทำพิธีสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - นำการรับมือในระดับภูมิภาคต่อความปลอดภัยอาหารในภาวะฉุกเฉิน/อุบัติเหตุไปสู่การปฏิบัติ โดยการทำงานร่วมกับ ARASFF และเป็นกลไกในระดับภูมิภาคสำหรับการทำงานร่วมกัน/การประสานงานและการรับมือต่อภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งในการสนับสนุนการเชื่อมโยงที่เป็นไปได้กับ ARASFF, INFOSAN และ ARAC เพื่อรวมการจัดการวิกฤตด้านความปลอดภัยอาหาร และการจัดการความเสี่ยง <p>หมายเหตุ</p> <ul style="list-style-type: none"> - หากมีการจัดทำพิธีสารเกี่ยวกับ FSER มีความจำเป็นต้องมีการประสานกับ ARASFF

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายของอาเซียนว่าด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารที่นำเข้าและส่งออก กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ขนมอบ¹²

งานวิจัยได้รายงานว่า กรอบความตกลงของอาเซียนว่าด้วยเรื่องความปลอดภัยด้านอาหาร (The ASEAN Food Safety Regulatory Framework; AFSRF) มีเป้าหมายในการส่งเสริมการสร้างมาตรการด้านความปลอดภัยของอาหารให้แก่ผู้บริโภค และส่งเสริมให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันในด้านความปลอดภัยอาหาร ทั้งเรื่องการสร้างมาตรฐานอาหาร การลดความยุ่งยากทางด้านข้อจำกัดในการค้าด้านอาหารภายในกลุ่มประเทศอาเซียน และลดความแตกต่างในกฎหมายอาหารภายในประเทศของแต่ละประเทศ เป็นการกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานเพื่อร่างกฎเกณฑ์สำหรับกำกับดูแลความปลอดภัยของอาเซียน ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการพิจารณาร่างกฎเกณฑ์ดังกล่าว

ปัญหามาตรการทางกฎหมายของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนว่าด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารที่นำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์ประเภทขนมอบ พบว่าปัจจุบันองค์การอาเซียนได้มีการวางนโยบายความปลอดภัยด้านอาหาร (ASEAN Food Safety Policy) เป็นนโยบายกลางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งและดำเนินการมาตรการทางอาหารปลอดภัย อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดกระบวนการในการควบคุมหรือดูแลอาหารปลอดภัยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งในการควบคุมมาตรฐานของอาหารในกลุ่มประเทศสมาชิก แต่จากการศึกษาพบว่านโยบายดังกล่าวเน้นไปในการวางโครงสร้างและวางมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้กลุ่มประเทศสมาชิกมีแนวทางหรือแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปปรับใช้เป็นกฎหมายในประเทศได้ โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการร่างกรอบความตกลงของอาเซียนว่าด้วยเรื่องความปลอดภัยด้านอาหาร (The ASEAN Food Safety Regulatory Framework; AFSRF) เพื่อกำหนดแนวทางมาตรฐานอาหารให้ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของนโยบายความปลอดภัยด้านอาหาร

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) มีสภาพปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางหรือแนวปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศสมาชิก โดยแบ่งออกเป็นปัญหาหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหามาตรการทางกฎหมายของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนว่าด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารที่นำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์ขนมอบ ซึ่งประกอบด้วยปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการขึ้นทะเบียน ปัญหาด้านการนำเข้าและส่งออก ปัญหาด้านบทลงโทษและปัญหาด้านอัตราค่าธรรมเนียม 2) ปัญหามาตรการทางกฎหมายของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนว่าด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารที่นำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์ประเภทขนมอบ ซึ่งเป็นในด้านกลไกการบังคับใช้กฎหมาย และ 3) ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานกลางที่ไม่มีบทบาทในการควบคุมดูแลการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายของอาเซียนว่าด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารที่นำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์ขนมอบ

¹² กฤษณา มณีรัตน์, ชูเกียรติ น้อยฉิม, และ จุฑามาศ นิวัฒน์. (2566). มาตรการทางกฎหมายของอาเซียนว่าด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารที่นำเข้าและส่งออก กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ขนมอบ. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/MFULJ/article/view/250/927>

สำหรับแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหา ได้ข้อเสนอแนะว่า อาเซียนควรกำหนดมาตรการของอาเซียนว่าด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัยอาหารที่นำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์นมมอบ เพื่อให้เกิดแนวทางในการสร้างมาตรการทางกฎหมายที่ควบคุมการผลิตอาหาร การขึ้นทะเบียนอาหาร การนำเข้าและส่งออกอาหาร และบตลงโทษ และมีหน่วยงานกลางที่เข้ามากำกับควบคุมดูแลให้เกิดกลไกการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสู่กฎหมายระหว่างประเทศต่อไปในอนาคต และเกิดมาตรการทางกฎหมายของอาเซียนว่าด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัยอาหารที่นำเข้าและส่งออกประเภทผลิตภัณฑ์นมมอบเป็นมาตรฐานกลาง ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมการค้าเสรีของประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมในด้านสวัสดิภาพของพลเมืองอาเซียนให้มีความอยู่ดีกินดีอีกด้วย

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

Tel. 0 2242 5900 ext. 5730, 5740, 5750

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร